

VASARIS * 2000 * FEBRUARY

VOL 51/NR. 2

E G L U T Ė

VASARIS / FEBRUARY / 2000 Vol. 51 / Nr. 2

TURINYS

- 1 LIETUVA, *Jolanta Mickevičiūtė*
- 2 PAGAL LIETUVOS HIMNO DVASIĄ
- 3 KAIP PASAULIS IR LIETUVA ŠVENČIA ŠV. VALENTINO DIENA
- 5 MŪSŲ KŪRYBA
- 15 SENELIS ŠALTIS, *J. Lapašinskas*
- 15 ŽIEMA, *Aurelija Kairytė*
- 16 IŠ TAUTOSAKOS LOBYNO
- 19 LIETUVIŲ KALBOS SKYRELIS
- 21 PIKTAS ŠALTIS, *Danutė Lipčiūtė*
- 22 IŠ ISTORIJOS LOBYNO
- 25 MANO LĖLYTĖ
- 26 IŠ PASAKŲ SKRYNIO
- 28 AR ŽINAI?
- 30 GALVOSŪKIAI
- 32 JUOKŲ MAIŠELIS
- 34 DĖKOJAME MŪSŲ RĖMĖJAMS

EGLUTĖ: mėnesinis lietuviškas laikraštėlis vaikams užsienyje. Išeina 10 numerių per metus; prenumerata – 15 US dol., į Lietuvą ir kitus kraštus – 20 US dol. Atsiųstą medžiagą redakcija taisy ir tvarko savo nuožiūra.

REDAKCIJA: 13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441

LEIDŽIA: JAV LB Švietimo Taryba

REDAKTORĖ: Regina Kučienė

TECHNINĖ REDAKTORĖ: Audronė Norušienė

ADMINISTRATORIUS: Viktoras Kučas

13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441

Tel. (708) 301-6410; Fax: (708) 301-6410

EGLUTĖ (USPS 169-200) a magazine for children in the Lithuanian language. Published monthly except July and August. Yearly subscription \$15.00, single copy \$1.50, to Lithuania and other countries, \$20.00 (USA currency). Published by Lithuanian Educational Council of the USA, Inc., 13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441. Second class postage paid at Lockport, IL 60441. Postmaster send address corrections to: EGLUTE, Lithuanian Educational Council of the USA Inc., 13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441.

Printed by Ričardo spaustuvė, Palos Hills, IL 60465

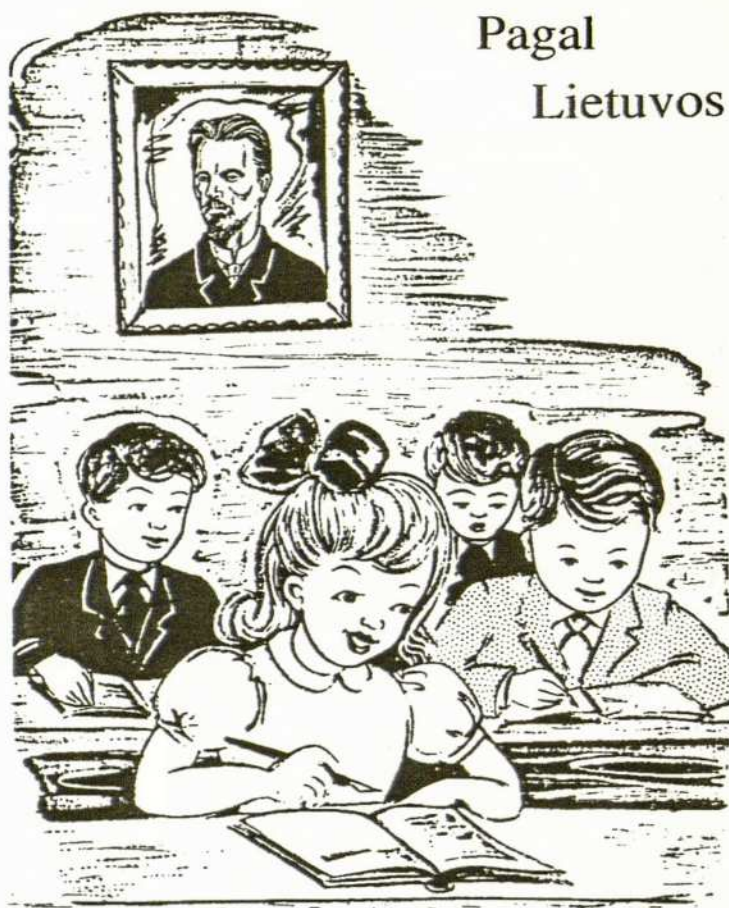
LIETUVA

*Iš aukšto dangaus
Į pilkają žemę
Nukrito žvaigždutė maža,
Geltona kaip saulė,
Žalia ji kaip pieva,
Raudona kaip kraujas,
Vardu – Lietuva.*

*Nukrito į žemę,
Į šaltą ir nykią.
Nukrito.
Ją trypė visi,
Bet ji prisikėlė
Ir tapo valstybė
Mažytė, kilni ir graži.*

*Jai davė palaimą
Aukščiausiasis Viešpats
Ir tarė:
— Gyvuoki ir būki laisva,
Spindėki kaip saulė,
Žaliuoki kaip pieva
Žydėki kaip kraujo puta.
Ir būki valstybė
Graži ir maža,
Per amžius vadinkis
Laisva Lietuva.*

*Jolanta Mickevičiūtė
Šalčininkų rajono
Eišiškių S. Rapolionio vidurinės
mokyklos mokinė*

Pagal
Lietuvos himno
dvasią

Lietuvos himnas **Lietuva, tėvynė mūsų** parašytas dr. Vinco Kudirkos.

Žodžiai pirmą kartą buvo atspausdinti laikraštyje Varpas 1888 m. ir žmonėms labai patiko. Jie juos kartodavo, kur tik norėjo aiškiai pasakyti, kad jie lietuviai ir Lietuva jų brangioji Tėvynė. Dabar ši giesmė yra visos tautos himnas.

Dr. V. Kudirka gimė 1858 m. Tapęs gydytoju, jis visomis jėgomis kovojo už lietuviybę, mat gyveno rusų priespaudos laikais kaip ir poetas Maironis.

Tada buvo net uždraustas lietuviškas spausdintas žodis.

Sunkiai gyvendamas ir daug sielodamasis, dr. V. Kudirka susirgo džiova ir mirė 1899 m.

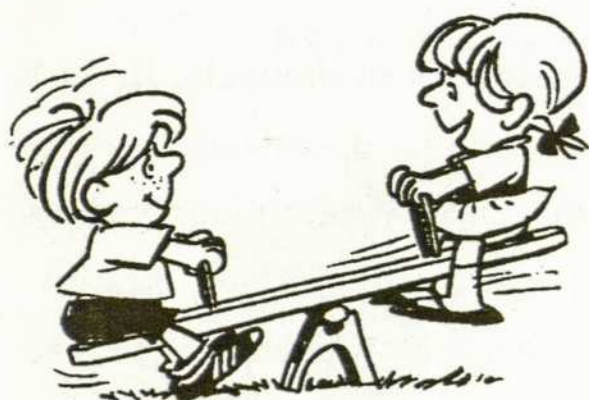
Dabar visi turime išlikti gerais lietuviais.

Kaip pasaulis ir Lietuva švenčia šv. Valentino dieną...

Švento Valentino vardas susijęs su dviem ankstyvosios krikščioniškosios bažnyčios kankiniais. Apie juos mažai ką žinome.

Romėnų istorija pažymi, kad du šventieji Valentinai buvo kankinami, o vasario 14 d. jiedviem nukirstos galvos. Manoma, kad vienas Valentinus mirė Romoje, o kitas – Interamna (dabar Terni)

mieste, esančiame 60 mylių nuo Romos. Šiandien net nekyla abejonių, kad tie du šventieji Valentinai tikrai gyveno, vaikščiojo ta pačia žeme, kaip ir mes.

Manoma, kad paprotys piešti, klijuoti, kitaip sakant,

gaminti atvirukus ir sveikinti savo mylimiausius žmones, Europoje išpopuliarėjo dar XV amžiuje. Orleano kunigaikštis Charlzas 1415 m. vieno mūsų metu buvo anglų paimtas į nelaisvę, pasodintas kalėjiman. Tačiau tvirto mūro sienos negalėjo atimti iš jo MEILĖS. Vasario 14 d. kunigaikštis iš Londono bokšto vienutės pasiuntė savo žmonai rimuotą meilės laišką.

Šiandien šv. Valentino diena įvairiose Europos šalyse švenčiama įvairiai. Britai tą dieną dainuoja specialias dainas, dalijasi saldainiais, vaisiais, pinigais. Anglai kepa saldžias bandeles su kmynų sėklomis, slyvomis ar razinomis. Italai šv. Valentino dieną kelia didžiausias

puotas. Tą dieną daugelis netekėjusių Didžiosios Britanijos bei Italijos moterų keliasi dar prieš saulėtekį. Atsistoja prie langų ir, kartais net visą dieną taip stovėdamos, laukia praeinančio vyriškio. Jos tiki, kad tas, kuris pro jų langus praeis pirmasis ar pasižiūrės į jų pusę, tais metais taps jų sužadėtinu.

Tą dieną viso pasaulio žmonės siunčia savo mylimiausiems žmonėms – draugams, šeimos nariams, mokytojams, mylimiesiems – gražiausius atvirukus, dovanoja gėles, saldinių ir daug kitokių dalykėlių.

JAV ir Kanadoje vaikai keičiasi širdeles su draugais. Jie visas širdeles deda į didelę dėžę, paskui (žiburėlio ar paskutinės tos dienos pamokos metu) jas išsidalija. Beveik visi atvirukai būna padaryti pačių vaikų (iš popierinių servetėlių, spalvoto popieriaus, iškarpų iš žurnalų ir t. t.). Vaikai, paaugliai ir suaugusieji siunčia širdeles savo tėvams bei mokytojams, dėstytojams. Suaugusieji nepamiršta pasveikinti savo žmonių, vyrų, mylimųjų.

Lietuvoje ši šventė pradėta švęsti dar visai neseniai. Vieni žmonės nori, kad šv. Valentino diena būtų pavadinta Mildos (Lietuvių meilės deivės) vardu. Kitiems tai nėra motais. Svarbiausia – švęsti, kažkuo pradžiuginti šalia esantį žmogų. Juk mes visi kažką mylime.

Mieli vaikai, ar nepamiršote šv. Valentino dienos proga įteikti po nors ir labai mažutę, gal net ir nelabai vykusią, bet su didžiausia MEILE jūsų rankų padarytą širdele savo tėveliams, bičiuliams, mokytojams, tiems, kuriuos tikrai mylite?

MŪSŲ KŪRYBA

Vilko Uodegos Bėdos

Vieną vasaros naktį du draugai šokinėjo prie laužo Dainavoje. Vienas buvo Vilkas Pilkis, o kitas buvo Kiškis Margis. Jiems buvo labai smagu, nes jie daug šoko ir dainavo. Juos aplankė ir kiti miško gyvuliai. Jie

visi išdykavo. Pilkis nematė, kad jo uodega buvo labai arti laužo. Staiga, Pilkis paslido ir įkrito į laužą! Oi, oi, kaip Pilkis verkė! Pilkis greitai iššoko iš laužo ir verkdamas bėgo aplink ir aplink. Jo draugas Margis norėjo padėti, bet nežinojo ką daryti. Margis sugalvojo nubėgti prie Spyglio ežero ir atnešti kibirą vandens. Kai

grįžo, Margis liepė Pilkiui atsigulti, kad galėtų užpilti kibirą vandens ant uodegos. Pilkis atsigulė, o Margis užšoko ant nugaros. Margis pakėlė uodegą ir pasiruošė pilti vandenį ant tos uodegos...

Rima Giedraitytė

Detroito Žiburio lit. mokykla, III sk.

Negaliu jos užmiršti...

Parašysiu apie savo kalytę Pimpą. Ji buvo labai graži, visa juoda, tik uodegos galas baltas. Jeigu kažkas ateidavo pas mus arba eidavo pro šalį, ji visuomet lodavo. Kai mes kartais išvažiuodavome, jinai saugojo mūsų namus. Pimpai buvo dveji metai. Visada eidavome su ja pasivaikščioti, o vasarą kalytę prausėme.

Vieną dieną, grįždama iš mokyklos, kaip visada laukiau, kada Pimpa sulos, bet ji nesulojo. Žinojau, kad atsitiko kas nors blogo. Namuose radau mažytį šunelį. Oi, koks gražus tai buvo šuniukas! Jį pavadiname Dingo. Dingo buvo labai mažytis, bet vis augo ir augo.

Vieną dieną tėtė pasakė, kad mums nereikia dviejų šunų. Jis liepė pasirinkti: arba Pimpą, arba Dingo. Aš per dvylika dienų nieko nesakiau. Verkiau bijodama, kad kurį nors šunį išveš. Visi klausinėjome kaimynų, ar nenori Pimpos. Bet niekas nenorėjo kalytės. Vieną vakarą, kai aš, sesutė ir mama žiūrėjome filmą, tėtė išvežė kalytę. Rytą pamačiau, kad nėra Pimpos, tik pririštas Dingo. Paklausiau mamos, kur yra mano brangioji Pimpa. Mama atsakė, kad tėtė ją išvežė.

Labai, oi kaip labai verkiau, negalėjau nustoti verkti. Jau pusė metų praėjo, kaip Pimpos nebėr. Kai pažiūriu į Dingo, prisimenu Pimpą. Ir žinau, kad mano kalytę paėmė geri žmonės. Aš labai mėgau, tai buvo pirmoji mano kalytę, todėl negaliu jos užmiršti.

Alicija Birgelytė

Punsko mokykla, IV kl.

*Yra šalis, kur upės teka
Linksmi tarp girių užiančių,
Ir meiliai tarpu savęs šneka
Prie giesmininkų veveršių.*

P. Vaičaitis

MANO SVAJONIŲ ŠALIS

Už Linkūnų gyvenvietės – laukai. Gale laukų netoli viena kitos yra kelios sodybos. Jose gyvena lietuviai. Kiekvieną rytą per tuos laukus einu į rusų mokyklą. Visame Linkūnų kaime kalba rusiškai. Ir mūsų tėveliai įprato kalbėti ta kalba. Tik mano senelė mokėjo gerai lietuviškai. Ji norėjo ir mus išmokyti. Dažnai pasakodavo apie Lietuvą, gimines, kaimynus ir draugus, likusius Lietuvoje. Kokia graži, turtinga ta šalis buvo senelės pasakojimuose. Kokie nuoširdūs, darbštūs žmonės ten gyveno. Ir aš ėmiau svajoti apie Lietuvą. Norėjau ją pamatyti. Pabūti joje.

Girdėdavau iš senesnių lietuvių, kad mes gyvename „rusyne“. Greitai užmiršime savo kalbą ir Tėvynę. Jie kalbėdavo apie Lietuvą su meile. Kai kas nuvažiuodavo į Lietuvą. Grįždavo visuomet su lauktuvėmis. Kalbėdavo, kad ten žmonės geriau ir gražiau gyvena.

Svajodavau ir aš apie Lietuvą, kaip apie pasakų šalį, bet įsivaizduoti jos negalėjau.

Dabar pasikeitė laikai. Tėveliai pasakoja, kodėl mes, lietuviai, atsidūrėme svetimame krašte, kodėl tik dabar mokykloje galime mokytis lietuvių kalbos. Iš lietuvių kalbos mokytojos sužinome apie Lietuvos istoriją, kalbą, kultūrą.

Brangi ta Lietuva mūsų seneliams ir tėveliams. Graži, bet tolima buvo mums, lietuvių vaikams. Svajojome ją pamatyti. Ir štai praeitą vasarą mūsų svajonė išsipildė.

Lietuvių kalbos mokytoja suorganizavo mums ekskursiją į Klaipėdą ir Palangą. Per šią ekskursiją daug ko pamatėme. Buvome maloniai tautiečių sutikti, globojami. Apžiūrėjome Klaipėdos miestą, aplankėme Jūrų muziejų – akvariumą. Tai stebuklą ir pasakų šalis!

Palangoje pirmą kartą pamatėme jūrą. Ji labai didelė. Nuėjome prie Jūratės ir Kastyčio skulptūros. Sužinojome legendą apie Jūratę ir Kastytį. Visą tą ekskursijos dieną gyvenome savo svajonių pasaulyje. Mes savo svajonių šalyje! Mes Lietuvoje!

Palanga labai puošnus miestas. Tiek gražių gėlynų, tvarkingų parkų, puošnių vilų nebuvo matę. Žmonės maloniai pakalbindavo, paklausdavo: iš kur mes? Kodėl ne visi mokame lietuviškai?

Grįždami užsukome į Kretingos Žiemos sodą. Stikliniuose rūmuose augo ir žydėjo įvairūs augalai. Kai kurie atvežti iš šiltų kraštų. Jų žiedai dideli, gražūs. Tryško fontanas, Saulė švietė. Vanduo mirgėjo vaivorykštės spalvomis. Mes stovėjome ir džiaugėmės.

Atėjo vakaras. Baigėsi mūsų šventė. Bet mes pasiryžome išmokti lietuviškai kalbėti, skaityti, rašyti. Norime daugiau pasiskaityti apie Lietuvą, bendrauti su giminaičiais ir kitais lietuviais.

Dabar vis daugiau sužinojome apie Lietuvą per lietuvių kalbos pamokas. Sužinojome, kaip švenčiamos šventės. Išmokome marginti margučius vašku. Mokytoja mums pasiuvo tautinius rūbelius, moko lietuviškų tautinių šokių. Per šventes turime kuo pasipuošti.

Didžiuojamės savo mažyte Lietuva. Joje gimė ir augo mūsų proseneliai ir seneliai. Ten pradžia mūsų lietuviškos giminės. Ten,

Lietuvoje, gyvena labai drąsūs žmonės. Juk jie apgynė Lietuvą nuo kryžiuočių. O vėliau iškentė rusų caro priespaudą. Buvo uždrausta rašyti ir skaityti lietuviškai. Atsirado narsių, mokytų lietuvių, kurie spausdino knygas Ragainėje (dabar vadinamajame Nemane, kuris yra apie dvidešimt kilometrų nuo mūsų), o knygnešiai slapta jas gabeno į Lietuvą.

Mokytoja pasakojo, kad sovietinės priespaudos metais daug kančių reikėjo iškęsti lietuviams. Daug partizanų žuvo miškuose. Daug geriausių Lietuvos patriotų ištremė į Sibirą, daug nukankino lageriuose. Bet lietuvių nepalaužė. Jie visą laiką svajojo apie laisvę. Ir jiems pavyko. 1990 metų kovo 11-ąją paskelbė savo nepriklausomą demokratinę Lietuvos Respubliką.

Tauta maža, bet stipri savo dvasia. Mes didžiuojamės ja! Norime pamatyti sostinę Vilnių ir kitus miestus. Norime pažinti Lietuvos žmones, su jais bendrauti. Stengsimės gerai mokytis, kad užaugę būtume naudingi ir reikalingi Lietuvai.

Dėkojame savo tautiečiams lietuviams, kurie gyvena ir Lietuvoje, ir Amerikoje už visokeriopą paramą, už rengiamas ekskursijas, už šventines dovanėles. Malonu jausti Jūsų gerumą, nuoširdumą ir artumą. Juk mus visus sieja ta pati mūsų svajonių šalis – Lietuva.

Julytė Daugalytė

*Linkūnų nepilnos vidurinės mokyklos mokinė
laimėjusi I vietą PLB Švietimo komisijos
skelbtame rašinių konkurse*

Kaip pavadino Birutės kalną

Apie Birutės kalną žmonės daug visko pripasakoja.

Vieną dieną kunigaikštis Kęstutis, jodamas į karą su kryžiuočiais, užsukęs pas bajorą Vydimantą, pamatęs ir pamilęs jo gražiąją dukrą Birutę. Kadangi ji buvusi Praurimės vaidilutė, nesutikusi už Kęstučio tekėti. Tuomet jis, grįždamas iš mūšio, pagrobęs Birutę, parsivežęs į Trakų pilį ir ją vedęs. Birutė pagimdžiusi sūnų Vytautą, kuris suaugęs tapo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovu. Tačiau Jogailos bendrininkams nužudžius Kęstutį, Birutė vėl grįžusi į Palangą ir iki mirties kursčiusi šventąją ugnį. Sakoma, kad čia Birutė palaidota, todėl ir kalnas vadinamas jos vardu, Birutės kalnas.

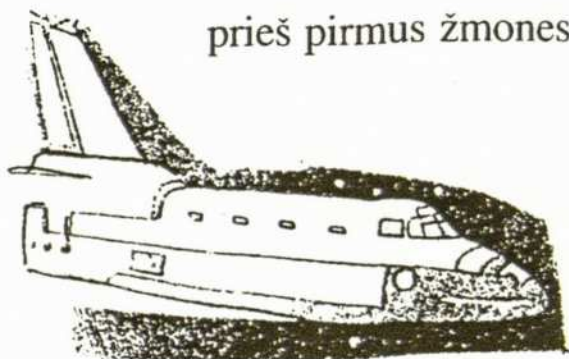
Aura Neidhardt

5 sk. Bostono

* * * * *

PALANGOS PALANGA

Seniai, seniai, prieš tūkstančius tūkstančių metų, dar prieš pirmus žmones, gyveno šeima milžinų: mama Aušra ir tėvas Jukartas. Jie turėjo tris vaikus: Vakarę, Auksvardį ir Palangą. Šie šeimos nariai keliaudavo per pasaulį atskirai. Kiekvieną mėnesį visi susirinkdavo

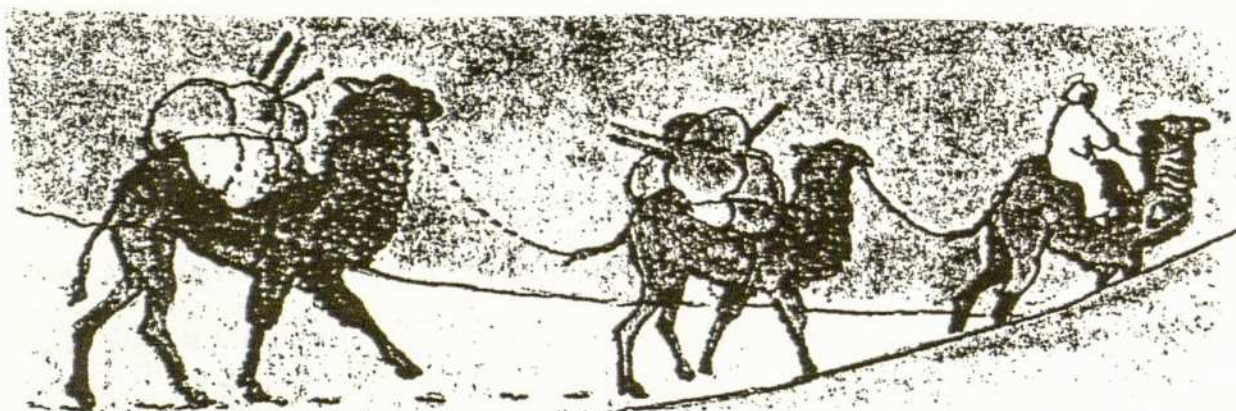
Australijos saloje papasakoti apie nuostabias vietas, kurias jie buvo matę. Visi turėjo mėgstamiausią nukeliautą vietą, pvz. Aušrai patiko Japoniją aplankyti, nes jos kūno ūgiui tiko patogiai salose atsigulti. Jos dukrai Palangai – labiausiai patiko Lietuva. Jai patiko Lietuvos miškai, pievos ir ypatingai Baltijos jūra. Bet ją badė pajūrio eglių spygliai, kai ji norėjo atsisėsti.

Vieną vasaros dieną, Palanga buvo atsisėdusi ant kalno prie Baltijos jūros ir sau galvojo, „Kaip aš galėčiau padaryti, kad man būtų minkščiau atsisėsti?“

Sekantį mėnesį, kai vėl visa šeima buvo susirinkusi, Vakare, Palangos sesutė, papasakojo apie Saharos smėlį. Palanga labai apsidžiaugė! Ji tarėsi su Vakare, kad abidvi nukeliautų į dykumas ir parneštų smėlio į Lietuvos krantą. Jos abidvi pasiėmė didžiausią kepurę ir nešė smėlį iš Saharos tris dienas ir tris naktis į Lietuvos krantą. Ta vieta, kur buvo gražiausias ir švariausias smėlis, buvo pavadinta Palanga. Ketvirtą dieną jos abidvi sėdėjo ant smėlio ir kalbėjo apie vietas į kurias norėjo keliauti ateityje.

Gaja Stirbytė, 6 sk.

Vinco Krėvės lit. mokykla Philadelphijoje

Lietuva – graži šalis

Lietuva – tai maža šalis, kur gražūs slėniai, žali miškai. Šis kraštas, kaip kitos didesnės ir mažesnės šalys, turi savo papročius, istoriją, kultūrą, kalbą ir, aišku, himną, kurį parašė įžymus Lietuvos rašytojas Vincas Kudirka. Lietuvoje yra daug gyvų senų papročius, kuriuos išsaugojo tauta per ilgus šimtmečius – valgiai, švenčių tradicijos... Iki šiol dar įvairiuose šalies miestuose išliko daug senų pastatų.

Lietuvos praeitį apdainavo daugelis poetų, bet turbūt vienas iš žymiausių liko Maironis, kuris parašė daug iki šiol verčiančių susimąstyti eilėraščių: apie jausmus, meilę tėvynei, žavią Lietuvos praeitį. Lietuvą beveik visais amžiais norėta užimti: tiek vokiečių (kryžiuočių), tiek lenkų, tiek kitų tautų.

Lietuviai visada mylėjo savo gimtinę, didžiavosi ja, o ypač savo kalba. Kiek šią šalį niekino užkariautojai, bandydami užgniaužti gražią tautos šneką, bet lietuvių kalba išliko. Norėtusi prisiminti Vinco Kudirkos biografiją.

Vincas Kudirka mokėsi Paežerių pradinėje mokykloje, vėliau įstojo į Marijampolės gimnaziją, mokėsi kunigų seminarijoje Seinuose, studijavo Varšuvos universitete. Taigi, teko daug kur mokytis, todėl buvo išsilavinęs, išprusęs lietuvis. Bet, kol studijavo, gėdijosi lietuvių kalbos („Lietuvių kalba – muzikų kalba!“). Juk Lietuvoje tuo metu karaliavo lenkų ponai, ir Kudirka kalbėjo tik lenkiškai. Bet kartą į šio

žmogaus rankas pateko vienas iš „Aušros“ laikraščio numerių. Būtent šiame laikraštelyje skelbtos tautinio sąmojingumo idėjos privertė Vincą Kudirką susimąstyti, kitaip priimti savo tėvų, senolių didžiausią turtą – tai kalbą. Toliau visą savo gyvenimą Vincas Kudirka mylėjo lietuvių kalbą, ją puoselėjo, saugojo, ją didžiavosi. Net parašė eilėraštį, kuris vėliau tapo Lietuvos himnu. Štai taip turi visi lietuviai mylėti savo šalį, kalbą!

Nors aš ir negimiau Lietuvoje, bet myliu ją, kaip savo Tėvynę.

Fabijonas Orbakas

„Šaltinėlio“ lietuviška mokykla Maskvoje

* * * * *

VILKO NUOTYKIS

Vieną šaltą žiemos dieną vilkas ant pirštų galų įslinko į kiškių namą. Jis atėjo, nes buvo labai išalkęs ir nerado ko ėsti. Jis labai mėgo kiškius ėsti. Įslinkęs vilkas pamatė mamą kiškieneę verdant morkas. Vilkas tikrai buvo išalkęs. Jis sugalvojo pirma pasigauti mažiukus kiškučius, o tada jų tėvus. Tačiau jis nežinojo, kad mažiausias kiškiukas buvo labai gudrus ir stiprus. Kiškiukas užsoko vilkui ant nugaros ir ėmė smarkiai traukti už jo uodegos. Vilkas smarkiai ėmė staugti, o kiškių šeima išvijo jį iš namų. Vilkas čia niekada nebesugrįžo.

Diana Jankutė

„Žiburio“ lit. mokykla Detroitė

Mano žvilgsnis į Lietuvą

*Begalinėj begalinėj žemėj
aš toksai mirtingas be tavęs,
aš labai tamsus be tavo rankų.*

Žymus lietuvių poetas J. Marcinkevičius taip žvelgia į Lietuvą, kad atrodo, jog žmogus be gimtinės – tai žmogus be praeities, be dabarties, be ateities. Poeto žvilgsnis į savo gimtąją šalį skendi platybėse, meilėje, artume, nerimastingame ilgesyje.

Aš žvelgiu į Lietuvą kur kas paprasčiau. Mano rankose didžiulis visos mūsų žemės gaublys. Kai aš suku gaublį – viskas susilieja: žemės, vandenynai lieka tik spalvos.

Sustabdau gaublį. Mano žvilgsnis ieško mažyčio taškelio – Lietuvos. Keista, kad Lietuva tokia maža atrodo čia.

Mano mamos gimtinė – tai Lietuva. Lietuvoje jautiesi jaukiai, saugiai, viskas žinoma, sava, kiekvienas kampelis malonus žvilgsniui.

Niekam nepasisekė, užkariauti Lietuvos, nepasisekė sunaikinti papročių, tikėjimo, tautos.

Lietuviai iškentė daugelį karų, kankinimų... ir išgyveno! Dabar mes, lietuviai, grožimės, džiaugiamės, didžiuojamės Lietuva ir jos laisve!

Andrius Pupko

„Šaltinėlio" lietuviška mokykla Maskvoje

SENELIS ŠALTIS

J. Lapašinskas

Baltučiu takučiu
Su maišu ant pečių,
Kailinėliais baltais
Vaikšto Šaltis rytais.

Jo ledinė lazda,
Akiniai dideli
Ir šerkšnota barzda,
Šaltis mato toli.

Kaip ten žaidžia vaikai?
Ar geri jie draugai,
Ar jie prausias švariai,
Ar jie mokos gerai?

Jeį gerai – linksmas jis.
Pasibels į duris.
Dovanėlių atneš, –
Gausi tu, gausiu aš.

Aurelija Kairytė
IV klasė
Vilniaus 22-oji vid. mokykla

Žiema

Baltos snaigės krinta, krinta,
Sniegu žemė padabinta! –
Imk roges ar čiupk pačiūžas,
Nuo kalniuko čiūžu čiūžu! –
Garsiai juokiasi vaikai,
Snieginį visų veidai!

IŠ TAUTOSAKOS LOBYNO

Romėnai prie Nemuno

Tai buvo tais laikais, kai žiaurus hunų valdovas Atila puolė Romos imperiją. Jo kariuomenė tarsi širšių debesys apgulė šiaurines Romos imperijos sienas ir pradėjo skverbtis link amžinojo miesto – Romos. Atila užėmė prancūzų, italų ir kroatų žemes, o vengrų lygumoje pastatė galingą Budos pilį, pavadinęs save Vengrijos karalium.

Matydamas greitą Amžinojo miesto žuvimą, žymus Romos patricijus Palemonas sušaukė penkis šimtus savo genties vyrų ir, susėdę į laivus, paliko tėvynę. Jie buvo girdėję, kad kažkur šiaurėje yra nuostabus kraštas, gražus ir turtingas žvėrių, derlingų dirvų ir gintaro. Apie jį rašė Tacitas. Laivuose pasitalpino taip pat keturios kitos patricijų giminės iš pagarsėjusių Kentauro, Stulpų, Meškos ir Rožės herbų. Viename laive plaukė astronomas, gerai pažįstantis žvaigždes ir galintis pagal jas nustatyti žemės ar jūros vietą. O kartu su patricijais plaukė daugybė karių, bajorų (raitelių) ir tarnų.

Ilgai, ilgai keliavo jie jūromis. Pirmiausia – Viduržemio jūra, o išplaukę į Atlanto vandenyną, pasuko šiaurės link. Priplaukę Prancūziją ir Angliją nesustojo, bet nuplaukę Danijos karalystės link. Ten pasuko į rytus ir plaukė pakrantėmis, kol pasiekė labai gražios upės – Nemuno žiotis. Suskilusi į daugybę atšakų upė plukdė tyrą kaip krištolas vandenį, lyg atplukdytą iš stebuklingos šalies, kurią nuo romėnų akių

slėpė didžiuliai miškai. Po ilgos kelionės visų romėnų akys nušvito: jie suprato, kad tik čia gali būti ta šalis, į kurią jie vyko nebijodami pavojų, kaip skrenda rudenį puikioji šokėja gervė į tolimų pietų kraštus. Palemonas liepė pakreipti laivų vairus ir pasukti bures į prieš juos banguojančią upę. Plaukdami Nemunu jie matė šlaituose snaudžiančias tamsias girias, o kur nebuvo girių – traukėsi kloniai, išpuosti įvairiaspalviais žiedais.

— Šios šalies žemė turi būti nepaprastai derlinga, tinkama kviečiams auginti, – pasakė kunigaikštis Palemonas. — Grožiu ji nenusileidžia Italijai, o turtais prašoka mūsų gimtinę. Pažiūrėkite, kokie čia medžiai, kiek žvėrių giriose ir kiek žuvų upėje!

— Taip, – pritarė jo bajorai, — tai šalis, už kurią nieko gražesnio mes nerasime pasaulyje.

Plaukdami Nemunu jie pasiekė Dubysos upę ir kai kurie laivai nuplaukė ją. Čia dalis bajorų išlipo ir pradėjo kurtis. Šią žemę jie pavadino Žemaitija. Jiems vadovavo bajoras Julijonas, turintis Meškos herbą. Nuo tada Žemaitijos herbas yra Meška, atsivežtas iš Romos patricijų ir paliktas šios žemės bajorams.

Kunigaikštis Palemonas turėjo tris sūnus ir nusprendė juos paskirti naujos šalies valdovais. Vyriausiasis sūnus Barkas pasistatė prie Jūros upės pilį, pavadindamas ją Jurbarku. Vydurinysis sūnus Kunas apsistojo prie Nemuno, kur įteka Nevėžis, ir pastatė stiprią pilį, pavadinęs ją savo vardu – Kaunu. Jauniausiasis sūnus Spera keliavo dar toliau į rytus, kol pasiekė Širvintos upę, o netoli jos puikų ežerą. Labai jam patiko ežeras ir nusprendė jam duoti savo vardą – Spera. Čia jis įkūrė galingą kunigaikštystę ir greitai įsisavino aplinkui plytinčias

žemes.

O kunigaikštis Kūnas turėjo du sūnus: Gimbutą ir Kernių. Jaunesnysis jo sūnus Kernius su savo kariais persikėlė per Nerį ir patraukė rytų pusėn. Netrukus prie Šventosios surado labai gražią vietą, pavadinęs ją savo vardu – Kernavė.

Vėliau tėvams mirus Gimbutas pradėjo valdyti Žemaitiją, o Kernius – šalį, pavadintą Aukštaitija, ligi pat Dauguvos upės.

Tais laikais, kai Kernius viešpatavo Kernavėje, už Neries įsikūrę jo vasalai mėgdavo groti tam tikrais vamzdžiais, pavadintais tūba. Kadangi lotyniškai žemdirbiai vadinami litais, todėl grojančius tūbomis žemdirbius Kernius vadino litubanais, o tą kraštą – Litubanija. Vėliau žmonės ėmė ją vadinti Lituania, o dar vėliau – Lietuva.

Taip visa šalis, kurią sudarė Žemaitija ir Aukštaitija, gavo Lietuvos vardą, o romėnų kunigaikščiai padėjo pamatus galingai valstybei, kuri šimtmečiais diktavo savo valią aplinkiniams kaimynams.

LIETUVIŲ KALBOS SKYRELIS

Skaičiuotė

Mama pirko daug balionų:
Žalių, mėlynų, raudonų...
Kam jie teks, ar tu žinai?
Spėk! Atspėsi būtinai!
Neatspėsi – jau matau...
Žalias man, geltonas tau!

PASKAITYKITE LABAI GREITAI

Būrys Biručių, Barbučių bumbėdamos bėgo, baisiais būbnais būgnino –
bebėgant bobutę bumbtelėjo, baisiai išgąsdino.

Cypianti cypliukė, Cilė Ciplijauskaitė, cirke cypsėdama, čiulpė
cukrinius cibukus.

Dienų dienelem, dainų daineles dainuodavo, didžius darbus dirbdavo, o
didžius darbus darbami, dainelėmis džiaugės.

KĄ NORĖJO TURĖTI?

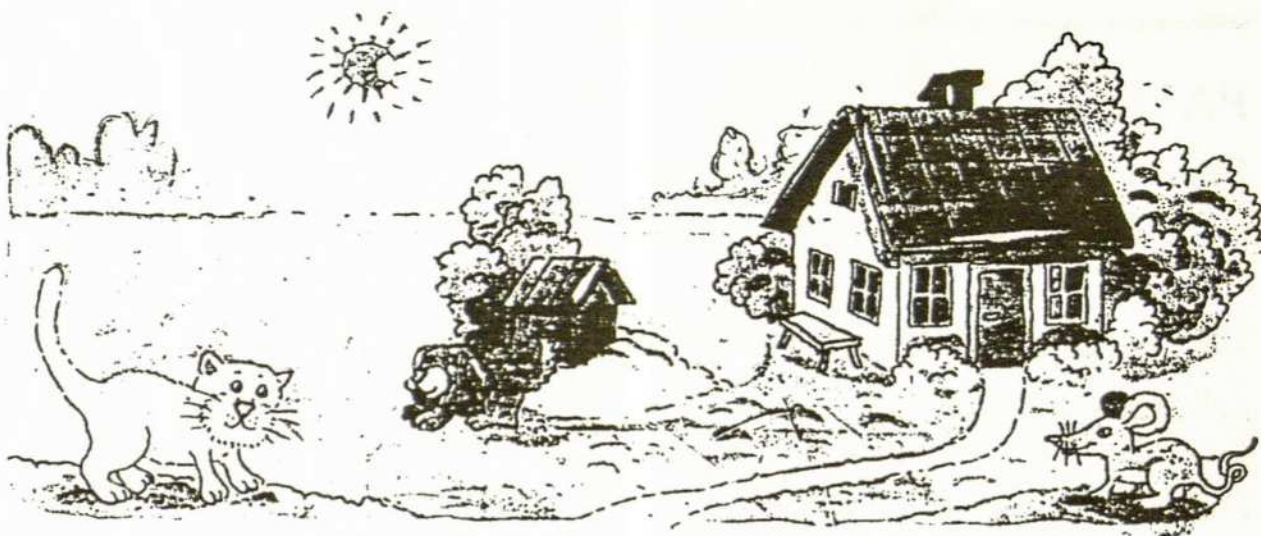
O aš
Juk norėjau
Turėti namelį! –
Visai nediduką,
Bet gražų namelį,
Būdoj prie namelio –
Mažytį šunelį,
Namely ant lango –
Mažytę katytę,

O sienoje –
Urvelį
Ir mažą pelytę!
Ir būtiniausiai
Savo namely
Aš noriu turėti
Spalvotą knygelę.

Raskite eilėraštyje ir pasakykite, kokie yra: namelis: šunelis, urvelis, katytė, pelytė, knygelė.

Pasakykite, ką nupiešė dailininkė.

Dailininkė nupiešė spalvotą paveikslėlį: mėlyną namelį, ...

PIKTAS ŠALTIS

Danutė Lipčiūtė

Žemiau „zero“, žemiau „zero“
Televizija prabilo,
Speigas siaučia,
Vėjas pučia:
— Neikit iš namų, vaikučiai.
Griebia nosį,
Gnybia žandą,
Lelijas piešia ant lango.

Iš Aliaskos, šiaurės plotų,
Šaltis pusnimis skarotas
Atklampojo,
Atskubėjo...
Pyška tvoros...
O nuo vėjo
Cypia kaminuos ugnelė,
Dūmus į padanges kelia...
Šaltis piktas. Nejuokai!
Neikit iš namų, vaikai!..

IŠ ISTORIJS LOBYNO

Tyrlaukių nendrė (16 m.)

Ukmergė

* * *

Antriesiems gaidžiams pragydus, Mintautas jau stovėjo prie seno, išsikerojusio ąžuolo. Staiga ėmė niauktis dangus, toli sugriaudė perkūnas ir kalno skardį nušvietė vienas po kito keli žaibai. Vėjui sukaukus, atūžė ir piktoji dvasia kaip buvo sakęs krivis. Kalbino Mintautą kartu lėkti ten, kur visada žydi juodos, bekvapės gėlės, kur žmonės valdo nebylys valdovas, tačiau Mintautas tylėjo. Nieko neišgavus, dvasia kartu su perkūno trenksmu aiktelėjusi, pakilo virš medžių viršūnių. Mintautą supurtė baimė, bet jis laukė gerosios dvasios, baltarūbio Kaunio pasiuntinio. Staiga, blykstelėjus žaibui, jis pamatė šalia savęs baltą dvasią ir išgirdo tylų balsą:

— Eikš su manim, skrisim į kalno skardį.

Mintautas nespėjo nė sušukti, kai pasijuto galingo viesulo nešamas apačion. Pro ausis švilpė vėjas, oro srovės, kaskart darėsi vis šaltesnės. Pagaliau pasijuto esąs skardyje. Atsidarius sunkioms, nematomoms durims, abu ėmė leistis stačiais laiptais požemin. Nusileidus, dvasia padavė jam didelį gabalą gintaro ir liepė jį tol deginti, kol nuo dūmų pasidarys trošku. Tada iš kaulų, kurie guli požemio kampe, pakils būrys kryžiuočių, kadaise čia žuvusių, ir ims į jį taikyti. Tačiau kol dar nebus sudegęs gintaro gabalas, jie

nepataikys. Tik jis turįs neprabilti. Vienas žodis – ir jis liks kaulų krūva.

Padavusi gintaro gabalą, dvasia išnyko. Mintautas ėmė deginti gintarą. Štai pirmieji dūmai apsiautė požemį, gintaras mažėja; jo jau tik pusė, tik ketvirtis, tik gabalėlis... Kaulų krūva subraškėjo, sudejavo ir prieš Mintautą sustojo būrys kruvinų, žemėn apneštų kryžiuočių. Visi kaip vienas ėmė taikyti į Mintautą, tačiau šis vis degina gintarą ir nemirkteli. O kulkos vis atsimuša į dūmų juostas, kryžiuočiai, lyg įnirtę vilkai vis artėja. Mintautui iš baimės net plaukai stoja, tačiau jis vis degina gintarą, kol pagaliau jo nebelieka. Trenkia staiga perkūnas ir, žaibui blykstelėjus, Mintautas vėl pamato tuščią požemį, kampe sutrūnijusių kaulų krūvą, o šalia – Kaunio pasiuntinį. Jis vėl sutrinks į sunkias duris, jie vėl pakyla laiptais ir, perkūnams trankantis, Mintautas parskuba namo.

Antrą naktį vėl tas pat. Tik audra labiau šėlsta, dar gailiau subraška senasis ažuolas. Vėl atskrenda piktoji dvasia, kalbina Mintautą, bet šis tyli. Baltajai dvasiai nuvedus, jis vėl vienas lieka požemy ir pradeda deginti gintarą. Štai jau visai mažytis gabalėlis liko. Mintautui baisu, kad jis nesudegtų, kad nepavėluotų baisieji kryžiuočiai. Štai subraška kaulai ir prieš Mintautą sustoja kruvini kryžiuočiai. Jis vis degina gintarą, o kulkos atsimušdamos krinta žemėn. Trenkus perkūnui, nuaidi klaikus šauksmas ir atlėkusi baltoji dvasia tylėdama jį išveda iš požemio.

Trečią naktį audra, rodos, stengiasi sugriauti kalną. Ažuolas siūbuoja visu liemeniu ir didelėm šakom beveik siekia žemę.

Antriesiems gaidžiams pragydus, Mintautas jau laukia, – šią naktį jis sužinos dievų valią. Ilgai kalbina jį piktoji dvasia skristi į juodųjų gėlių šalį, bet jis tyli. Kaunio pasiuntiniui atlėkus, abu atsiranda prie sunkiųjų durų. Staiga vėl blyksteli žaibas, nušviesdamas klaikų požemį. Mintautui bedeginant gintarą, jo lieka vos mažytis trupinėlis. Mintautas nebejaučia žemės po kojom – dar minutė ir gintaras sudegs. Sudundėjus perkūnui, kurčiai sudejavę, pakyla kryžiuočiai. Gintaras vos rusena; dar minutė, ir jie nespės sugrįžti į savo senus kaulus. Mintautas apmiršta... Viesului suūžus, sudejuoja kruvini kryžiuočiai ir pasigirsta Praamžiaus balsas:

— Nors drąsus esi, Mintautai, bet Gilanda ne tau skirta. Dievai jūsų kelius suardė, ir tu ją pamatysi tik vieną, bet jau paskutinį kartą.

Tęsinys sekančiame „Eglutė" numeryje

Rečiau vartojami žodžiai

<i>išsikerojęs</i>	–	<i>šakotas, išsišakojęs</i>
<i>skardis</i>	–	<i>status šlaitas, krantas</i>
<i>aiktelėti</i>	–	<i>surikti</i>
<i>trošku</i>	–	<i>tvankus, sunku kvėpuoti</i>
<i>neprabilti</i>	–	<i>nekalbėti</i>
<i>apsiautė</i>	–	<i>apdengė, apsupti</i>
<i>sutrūnijusių</i>	–	<i>supuvusių</i>
<i>klaikus</i>	–	<i>labai nejaukus, baisus</i>

MANO LĖLYTĖ

Šypsosi mano lėlytė,
Akutes pavarto.
Vis sakau jai „Labą rytą“,
O ji man nė karto.

Ir dažnai lėlytė eina
Su manim į miestą.
Nuperku aš jai saldinių
Ir bananą riestą.

Jei lietutis ją sulyja, –
Džiovinu prie pečiaus.
Bet lėlytė mano tyli
Ir nesako ačiū.

Jei ji nepradės kalbėti
Rytoj anksti rytą,
Tai prašysiu mamą, tėtį
Man nupirkti kitą.

IŠ PASAKŲ SKRYNIOS

Ežiukas, kuris įsimylėjo

Danielius Mušinskas

Dovilė turėjo savo flomasterius, tačiau broliuko jai patiko šimtą kartų labiau. Kai tik Povilas išskuosdavo į kiemą, ji susirangydavo prie stalo, ir be žodžių būdavo aišku: noriu piešti.

— Piešk su savo, – sako mama.

— Ne, šitie geresni.

— Pareis iš kiemo, bus tau.

— Padėsiu į vietą, niekas nesužinos.

— O ką tu pieši? – mamai, žinoma, geriau, kai Dovilė sėdi prie stalo, užuot maišiusis po kojomis.

— Nežinau, – labai rimtai atsako Dovilė. — Paskui pamatysiu.

— Na, gerai, – mama numoja ranka ir paduoda Povilo flomasterius.

Dovilė tikra dailininkė: jai nereikia nė dešimties minučių – ir piešinys baigtas. Nieko nelaukusi jau neša mamai.

— Va, – sako, – jau nupiešiau.

— Ir ką čia tu nupiešei? – klausia mama, net nepažvelgdama ton pusėn.

— Gal ežiuką, – sako Dovilė.

— Tikrai ežiukas, – pritaria mama. — Ar neįdurs jis tau?

— Neįdurs. Jis mane įsimylėjo, todėl neįdurs.

— Ką? – nustebo mama. — Argi ežiukai moka įsimylėti?
— Žinoma, moka – rimtai pareiškė Dovilė.
— Iš kur žinai? – teiraujasi mama. — Manęs ežiukai niekada
nebuvo įsimylėję...

— O mane įsimylėjo, – nenusileidžia Dovilė.
— Gal daržely? – šyptelėjo mama.
— Žinoma, – lyg niekur nieko patvirtino Dovilė.
— O kuo jis vardu?
— Augustas, – sako Dovilė, – jis eina į mūsų grupę ir nemoka
užsirišti batelių.

— Štai kaip, – linguoja galvą mama. — Turbūt auklėtoja užriša?
— Kartais auklėtoja, bet dažniausiai aš.
— Viskas aišku, – šluostydama nuo stalo dulkes, sako mama. —
Tave įsimylėjo ežiukas, kuris nemoka užsirišti batų. O kiti ežiukai
tavęs neįsimylėjo?

— Ne, tik Augustas.
— Nagi, parodyk, ką čia iš tikrųjų nupiešei? – tik dabar surado
laiko pažiūrėti į piešinį mama.

Pažiūrėjo – ir net prisėdo ant sofos. Popieriaus lape buvo berniukas
mėlynom akim, raudonais skruostais ir su daugybe į visas puses
išsikraipusių spyglių ant viršugalvio. Mama šypsojosi:

— Tu, Dovile, tam ežiukui ne tik batus turėsi užrišinėti, bet ir
plaukus sušukuoti. Štai kaip tau bus...

Tai pasakiusi, mama dar ilgai šypsojosi: gal ir ji kažką prisiminė, ką
buvo seniai užmiršusi. Tačiau Dovilė jau piešė kitą piešinį, mamos
paslaptys jai visai nerūpėjo.

AR ŽINAI?

Kas gyvena po žeme?

Visą vasarą basomis lakstę po pievas, turbūt nė nesusimąstėte, kokį sudėtingą gyvenimą slepia tankus žolės kilimas? O dirvožemis, išvarpytas susiraizgiusių šaknų, taip pat alsuoja ir pilnas gyvybės...

Dirvožemis – tai daugelio augalų liekanos, virtusios derlinga žeme. Jei išmatuotume augalų šaknų bendrą ilgį, susidarytų daugybė kilometrų. Tačiau šaknimis, o ir pačiam dirvožemiui, reikia „kvėpuoti“ – t. y. reikia oro ir vandens. Čia ir praverčia įvairūs požeminiai gyviai.

Arčiausiai žemės paviršiaus įsikūrę *skruzdėlių* urveliai. Jie dažnai glaudžiasi prie pat žolės šaknų. Skruzdžių namai – tai daugybė horizontalių ir vertikalinių „koridorių“ ir „salių“. Jomis augalų šaknis gerai pasiekia oras.

Dirvą gerai supurena ir išvėdina *sliekai*. Skersai ir išilgai jie varpo dirvožemį, o į paviršių išstumia nedidelius perdirbtos žemės gumulėlius.

Sliekais mėgsta pasmaližiauti *kurmis*. Palyginus su šių rausikų koridoriais, skruzdžių nameliai – tik menkos skylutės. Energingai darbuodamasis stipriomis letenomis, primenančiomis kastuvus, kurmis išrausią sau takus 1 m gylyje. Jo urvais vanduo ir oras

patenka į gilesnius dirvožemio sluoksnius.

Kuklus *lauko pelės* urvelis – netoli žemės paviršiaus. Šiai graužikei dažnai reikia saugotis kurmio... Na, o kiti graužikai, pavyzdžiui, *kirstukai*, mėgsta ramybę – jie urvelius įsirengia labai giliai po žeme...

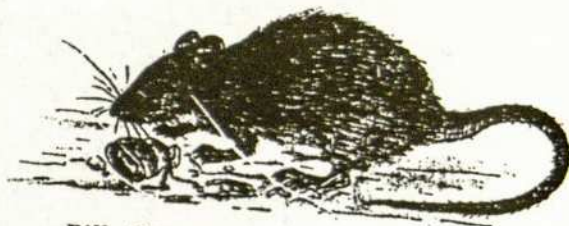
Dirvožemis – tūkstančių smulkių vabzdžių ir kirmėlaičių „namai“. Jei į žiupsnį žemės pažvelgsime pro padidinamąjį stiklą, išvysime žemėje knibždant ir ryškiai ugninės spalvos *dirvinę erkutę*, ir kirmėlaites *nematodes*, ir *šimtakojus*, ir įvairių vabzdžių lėliukes... Kai kurie iš jų gyvena amžinoje tamsoje ir niekad neiškyla į žemės paviršių. Visi jie reikalingi: jų dėka augalų likučiai tampa trąšiu dirvožemiui.

Na, o jei pažvelgsime pro mikroskopą, pamatysime daugybę visokių *bakterijų*. Jos padeda greičiau suirti šaknų ir lapų likučiams. Tai jos suteikia dirvai specifinį šviežiai suartos žemės kvapą. Kai kurie dirvožemio *mikrobai* gali sukelti ligas, tačiau nuostabiausia, jog kai kurie, pvz., penicilinas ir streptomicinas, įeina į vaistų sudėtį!

Netrukus pirmosios rudens šalnos visus požemio pasaulio gyvius paragins ruoštis ilgam žiemojimo metui. Jie pasitrauks gilyn į žemę ir ilgam ilgam apmirs...

Naminė pelė

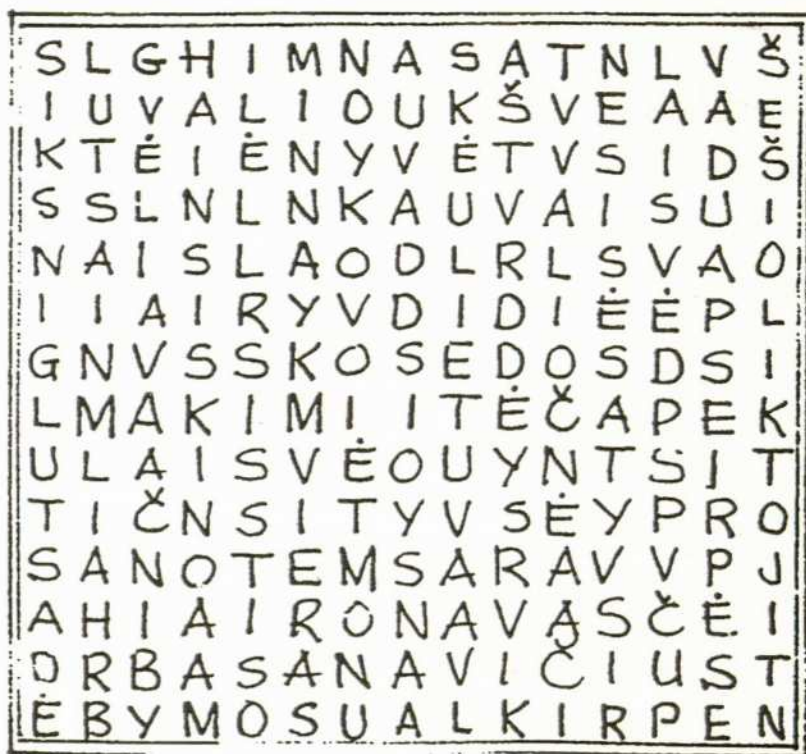

Pilkoji žiurkė

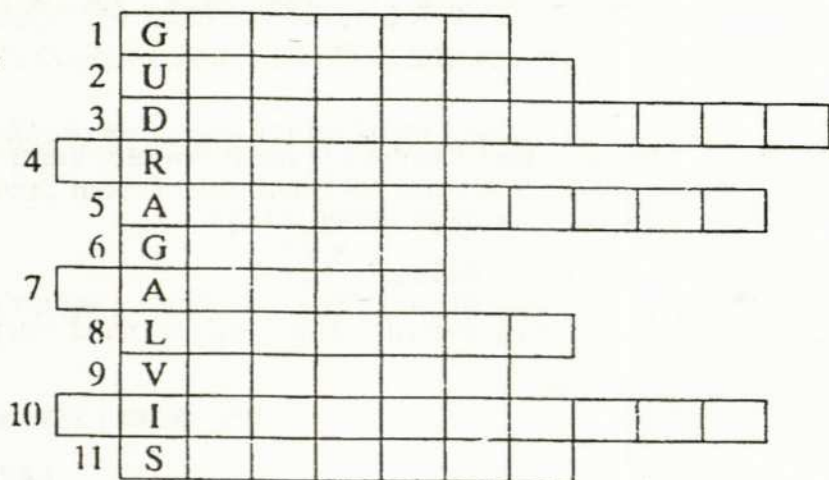
GALVOSŪKIAI

RASK ŽODŽIUS

VASARIS, ŠEŠIOLIKTOJI, LAISVĖ, SPAUDA, NEPRIKLAUSOMYBĖ, LIETUVA, TĖVYNĖ, AKTAS, VILNIUS, DIDVYRIAI, SAVANORIAI, KOVO II, PRIESPAUDA, VĖLIAVA, VYTIS, HIMNAS, LAISVĖ, VALIO! VALIO!

„Gudragalvis“

1. ... kaip lapė. 2. Lietuvos miestas. 3. Nepaprastai aukštas namas. 4. Plėšrus paukštis lenktu snapu. 5. Didžiulis plėšrus jūrų moliuskas, turintis 8 čiulptuvus, kurie primena kojas. 6. Miškas. 7. Glėbiu neapimsi, saujoj neišlaikysi, kai bėga nesuturėsi. 8. Mūsų valstybė. 9. Lapė ir sapne ... skaito. 10. Mokyklos vadovas. 11. Girioj kirstas, mieste pirkas, ant rankų verkia.

JUOKŲ MAIŠELIS

Mama įeina į kambarį ir mato Aldutę, kurią ji paliko sergančią ir gulinčią, šokinėja dabar lovoje.

— Ką darai Aldute?

— Išgėriau vaistus. Jus reikia prieš vartojimą suplakti. Aš pamiršau...

...

Algis nutarė būti laikraščių išnešiotuju. Nuvykęs į įstaigą, jis užpildė anketą. Sekretorė jam pasakė, kad pradžioje jis gaus 3 dol. į valandą, o ateinančiais metais jau mokės 5 dol. į valandą. Algis apsidžiaugė ir pasakė:

— Gerai, aš pas jus ateisiu kitais metais.

...

Per smarkų liūtį į didelę parduotuvę įbėga Petriukas ir klausia pardavėjos:

— Atsiprašau, ar kas nors nepaliko čia skėčio?

— O kaip jis atrodo?

— Man vis tiek.

...

— Mama, ko atėjo teta?

— Šiaip pasėdėti.

— Ar pas jus nėra kėdžių?

...

— Pirmokėlis Rimutis pirmąkart matė baletą. Grįžęs namo jis netikėtai paklausė tėtės:

— Tėveli, kodėl balerinos šoko ant pirštų galiukų?

— Kas tau neaišku, – nei rimtai, nei juokais atsakė tėvas. — Jos nenorėjo žadinti miegančių salėje.

- Sauliuk, kodėl tu niekad neparneši penketuko?
— Todėl, močiut, kad mano pavardė bloga. Aš sąrašė esu paskutinis. Penketukus išdalina, ir man nebeužtenka.
— Ar žinai, kiek man kainuoja tavo mokslai? – klausia tėvas sūnų.
— Žinau, todėl stengiuosi kuo mažiau mokytis.

...

Aldutė pirmą kartą nuėjo į mokyklą. Kitą rytą mama žadina:

- Kelkis, Aldute, laikas į mokyklą!
— Aš jau vakar buvau.

...

- Bėga šuniukas dykuma ir sako:
— Jei nerasiu jokio stulpelio, tai į kelnes prišlapinsiu.

...

Klientas:

- Kodėl jūs man pasakojate tokias baisias istorijas?

Kirpėjas:

- Todėl, kad tada jums plaukai atsistoja ir man patogiau kirpti.

...

- Petriuk, ar jau perskaitei knygą, kurią tau dovanojau praeito gimtadienio proga?

- Dar ne. Mama sakė, kad nedrįščiau jos imti prieš tai nenusiplovęs rankų.

...

Staselis:

- Dėde, dėde, patrauk šitą šunį už uodegos.

Dėdė:

- O kam?

- Aš sužinočiau, ar jis kanda.

Laimingų
širdžių
diena

DĖKOJAME MŪSŲ RĖMĖJAMS

Matulaičiui Antanui	už 20 dol. auką
Čekanavičiui Vytautui	už 10 dol. auką
Kriaučiūnui Juozui	už 5 dol.

Lithuanian Educational Council of the USA
13648 Kickapoo Trail Lockport, IL 60441 Tel. 708 - 301-6410